

PETRAS PLUMPA

Petras Plumpa gimė 1939 m. sausio 6 d. Rokiškio aps. Panemunio vls. Ratkūnų k. Vyresnieji broliai Albertas ir Jonas 1944 m. įstojo į gen. Povilo Plechavičiaus Lietuvos vietinę rinktinę. Albertas vėliau partizanavo, sovietų valdžios du kartus (1945 ir 1957 m.) teistas. Jonas buvo nuteistas 1952 m. Sesuo Eugenija pokario metais rėmė partizanus maistu ir rūbais. Tėvas Vladas Plumpa 1945 m. buvo suimtas (sovietų valdžiai nepranešė apie besislapstantį sūnų) ir 1945–1947 m. kalėjo Archangelsko sr. lageriuose.

1946–1954 m. P. Plumpa mokėsi Rokiškio r. Suvainišio septynmetėje mokykloje. Dar būdamas vaikas patyrė sovietų valdžios terorą prieš savo artimuosius, pamatė, kokias nelaimes Lietuvai atnešė sovietų okupacija. 1954 m. įsitraukė į moksleivių antisovietinės organizacijos veiklą, kurios centras buvo Rokiškio r. Pandėlio vidurinėje mokykloje, bendradarbiavo leidžiant pogrindžio laikraštį „Laisvės balsas“ ir platino antisovietinius lapelius.

Nuo 1956 m. dirbo elektriku Kauno, Šiaulių, Klaipėdos elektrinėse. 1957 m. Kaune ir Vilniuje su bendraminčiais studentais sukūrė pagrindinę antisovietinę organizaciją, kuri nuo 1958 m. vadinosi „Laisvę Lietuvai“. 1957 m. pab.–1958 m. pr. su kitais organizacijos nariais pagamino ir Kaune išplatino kelis šimtus atsišaukimų. 1958 m. vasario 16-osios išvakarėse ant Petrašiūnų šiluminės elektrinės 80 metrų aukščio kamino iškėlė Lietuvos tautinę trispalvę, kurią pasiuvo Nijolė Gaškaitė ir Birutė Konstancija Putrimaitė. 1958 m. kovo mėn. pradžioje su bendražygiu Algirdu Susniu parašė organizacijos „Laisvę Lietuvai“ programą ir įstatus. Dalį teksto padaugino 146 egz. tiražu. Be to, P. Plumpa 1954–1958 m. parašė veikalą „Kruvina pašvaistė“ apie partizaninį pasipriešinimą Rokiškio apskrityje. 1944–1945 m. rašė antisovietinius straipsnius ir eilėraščius. 1958 m. kovo 14 m. už visą šią veiklą P. Plumpa buvo suimtas ir Lietuvos SSR Aukščiausiojo Teismo 1958 m. liepos 28–31 d. nuteistas septyneriems metams griežto režimo lagerio. Kalėjo Dubrovlage, Mordovijoje.

Suimto Petro Plumpos fotografija iš baudžiamosios bylos. 1958 m. kovo 14 d. Iš Lietuvos ypatingojo archyvo dokumentų

KGB daryta Kauno Petrašiūnų šiluminės elektrinės nuotrauka. Joje pažymėta, kur buvo iškelta Lietuvos trispalvė. Iš Lietuvos ypatingojo archyvo dokumentų

1965 m. paleistas iš įkalinimo, grįžo į tėviškę, dirbo kolūkyje (kolchoze) statybininku ir vairuotoju. 1968 m. pradėjo dirbti Kaune, Žemės ūkio statybos projektavimo institute, kur nelegaliai rotaprintu daugino katekizmą ir Thamer Toto knygutę „Jaunuolio būdas“ (3 tūkst egz.). Vienuolė Monika Gavėnaitė pasirūpino jų įrišimu ir išplatinimu. Nuo 1969 m. perėjo į nelegalų gyvenimą Pluiro pavarde, ja įregistravo ir santuoką. Nuo to laiko užsiėmė tik pogrindžio spaudos dauginimu. Padedamas kun. Jono Buliausko, įsigijo kopijavimo aparatą „Era“ ir įsirengė dauginimui dideliais tiražais darbo patalpą Kauno r. Raudondvaryje pas kun. Jono Lauriūno seserį, kur daugino knygas: Antano Maceinos „Niekšybės paslaptis“, „Dievo avinėlis“, „Jobo drama“, Juozo Girniaus „Žmogus be Dievo“, „Lietuviško charakterio problema“ ir kt. 1969 m. rudenį

Petras Plumpa pirmą kartą Vilniuje siekiant suderinti organizacijos „Laisvę Lietuvai“ programą su bendraminčiais. Gedimino kalno fonas. 1958 m. kovo 9 d. Iš P. Plumpos asmeninio archyvo

Petro Plumpos, dirbusio Lietuvos statybos montavimo valdyboje (SMV) elektrimonteriu, portretinė nuotrauka. 1956 m. pab. Klaipėda. Iš P. Plumpos asmeninio archyvo

dauginimo įranga buvo perkelta į Kauną, į Marijos Vilkaitės butą. Čia buvo padauginta Štuthofo konclagerio kalinio kun. Stasio Ylos „Ateitininkų ideologija“, A. Maceinos „Dievo avinėlis“ ir kt. filosofiniai veikalai. 1970 m. dauginimo aparatas buvo perkeltas į Jaugelių butą, kur toliau tęsė darbą Virgilijus Jaugelis. P. Plumpa tuo metu kartu su Povilu Petroniu įsitraukė į maldynų spausdinimą sodyboje prie Zapyškio (Kauno r.). 1971 m. vasarą jis su dauginimo įranga persikėlė į Juozo Gražio butą, kur gyveno ir dirbo, dėl atsargumo neišeidamas iš buto po keletą mėnesių, nors jo žmona su dviem mažamečiais vaikais gyveno netoliese esančiame bendrabutyje. Maisto ir darbui reikalingų medžiagų atnešdavo buto šeimininkas, padaugintas knygas išnešdavo ir įrišimu rūpinosi M. Gavėnaitė, platino kun. J. Buliausko. 1971 m. rudenį jau minėtame bute P. Plumpa padaugino Lietuvos katalikų memorandumą SNO sekretoriui Kurtui Valdhaimui su 17 tūkst. Lietuvos gyventojų parašų. Memorandumą ir parašų kopijas nuvežė Maskvos disidentams, kurie jas perdavė užsienio žurnalistams. Tuo metu palaikė ryšius su Maskvos disidentais Nikita Krivošejinu, Vladimiru Telnikovu, Tatjana Velikanova ir Sergejumi Kovaliovu, kuriems buvo teikiama informacija apie įvykius Lietuvoje ir atsivežama jų platinama pogrindinė spauda. Taip pat keliolikos egz. tiražu atspausdino Molotovo–Ribentropo pakto medžiagą. Nuo 1972 m. kartu su kun. Sigitu Tamkevičiumi pradėjo leisti „Lietuvos katalikų bažnyčios kroniką“, suredagavo pirmąjį šio leidinio numerį ir 100 egz. tiražu padaugino pirmuosius šešis numerius. 1973 m. vasarą P. Plumpa su inžinieriumi Vytautu Vaičiūnu sumontavo dar vieną dauginimo aparatą Kauno r. Šlėnavos k., tačiau rudenį prasidėjusios kratos ir talkininkų areštai sustabdė darbus. 1973 m. lapkričio–gruodžio mėn. KGB įvairiose Lietuvos vietose padarė kelias dešimtis kratų, rado ir konfiskavo 2 dauginimo aparatus, kelias kilnojamasias spausdinimo stakles, suėmė spaudos darbininkus – Joną Stašaitį, J. Gražį, P. Petronį, V. Jaugelį, Adolfą Patriubavičių, o 1973 m. lapkričio 20 d. ir P. Plumpą. J. Gražys buvo teisiamas vėliau, o P. Plumpa su bendražygiais – 1974 m. gruodžio 2–24 d. Advokato paslaugų jis atsisakė ir gynėsi pats. P. Plumpa buvo apkaltintas draudžiamos literatūros masiniu dauginimu, taip pat nelegaliu savo pavardės pakeitimu. Lietuvos SSR Aukščiausiojo Teismo buvo nuteistas aštuoneriems metams griežto režimo lagerio. Kalėjo Permės sr. lageriuose ir Čistopolio kalėjime. Kalėdamas kartu su kitų tautų politiniais kaliniams, palaikė jų protesto akcijas, 1977 m. kartu su S. Kovaliovu, Anatolijumi Marčenka, Semionu Gluzmanu ir kt. pasirašė kreipimąsi į Vakarų politikus, kviesdami juos neapsirikti, ieškant saugumo savo šalims ir nuolaidžiaujant totalitarinei SSRS. Iš įkalinimo vietos paleistas 1981 m. Grįžęs į Lietuvą iki 1989 m. dirbo Kulautuvoje (Kauno r.) darbininku. Nors aktyvioje pogrindžio veikloje nebedalyvavo, 1985 m. KGB Kauno operatyvinio įgaliotinio porą kartų buvo įspėtas, kad jei turi pakankamai medžiagos trečiai baudžiamajai bylai.

Svečiuose pas garsų bėglį iš sovietų laivo Simą Kudirką, Vilkaiviškio r. Pilviškiai, 2008 m. rugsėjo 23 d. Iš kairės: buvęs Algimanto apygardos Butageidžio rinktinės vadas, politinis kalinys, atkurto LLKS Algimanto apygardos vadas Jonas Kadžionis-Bėda, sodybos šeimininkas Simas Kudirka, arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, rusų disidentas S. Kovaliovas ir P. Plumpa

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę dirbo katalikiškų leidinių „Caritas“ ir „XXI amžius“ redakcijose, 1992 m. vadovavo Lietuvos saugumo departamentui. 1996 m. parengė dokumentą apie pavojus Lietuvai dėl priešiško Lietuvos jėgų veiklos ir pasiūlymus dėl Lietuvos valstybės saugumo departamento sustiprinimo. 1993–2001 m. dirbo LR Vyriausybės patarėju religijų klausimais. Yra Lietuvos katalikų mokslo akademijos narys, dalyvavo Lietuvos krikščionių demokratų partijos ir Ateitininkų organizacijos veikloje. Gyvena Vilniuje.

1992 m. vasario 1 d. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu P. Plumpa apdovanotas Vyčio Kryžiaus 3-iojo laipsnio ordinu (dabar – Vyčio Kryžiaus ordino Komandoro kryžius), 2000 m. liepos 1 d. – Lietuvos nepriklausomybės medaliu, 2002 m. gruodžio 20 d. jam suteiktas laisvės kovų dalyvio statusas.

Parengė Arvydas Gelžinis